

Załącznik do Uchwały Nr XXIV/180/2020
Rady Gminy Świątajno z dnia 30 grudnia 2020 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE ŚWIĘTAJNO
NA LATA 2021-2024**

1. WSTĘP

„ Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą „

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.

Zadaniem państwa jest ochrona rodziny przed zagrożeniami płynącymi z zewnątrz i wewnątrz, a zwłaszcza przed przemocą ze strony osób najbliższych. Rodziny dotknięte przemocą w rodzinie pozostają w trudnej sytuacji społecznej, co jest podstawą do udzielenia im szczególnej pomocy.

Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie przewidziano szereg zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z art.6 ust.2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy w szczególności ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez stworzenie spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2015 roku opracowano Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który realizowany był w latach 2016-2020. W związku z upłynięciem terminu jego obowiązywania, konieczne jest opracowanie nowego programu.

Rozdział I

Podstawa prawna

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2024 zwany dalej programem tworzy gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie i oparty jest na następujących przepisach prawnych:

1. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218 ze zm.),
2. ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz.1876)
3. ustawa z dnia 28 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r., poz.2277, z 2020 r.poz.1492),

Rozdział II

Informacje ogólne

Rodzina to mała grupa społeczna stanowiąca załazek szerszej społeczności. Jest ona niepowtarzalnym środowiskiem kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnętrzne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które choć odwieczne, dopiero od kilkunastu lat istnieje w świadomości społecznej w naszym kraju i jest przedmiotem świadomych, skoordynowanych działań zasadniczych.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątplenia należy zakwalifikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała ona od zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zagrożenia w funkcjonowaniu rodziny. Takiego, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Przemoc w rodzinie nie zawsze jest łatwa do rozpoznania, powszechnie przyjmuje się, że jest to działanie: Według definicji zawartej w art.2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie- **przemoc** to: *"jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1(członek rodziny to osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 §11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą"*.

Źródłem dysproporcji sił zazwyczaj są:

- wiek- np. relacja dziecko-dorosły, starszerek-ktoś w sile wieku;
- płeć- zwykle kobieta jest słabsza od mężczyzny, chociaż zdarzają się wyjątki;
- stan zdrowia- na ogół chory czy niepełnosprawny jest słabszy od zdrowego;
- różne zależności- np. dziecko-rodzic, ale też zależność ekonomiczna: ktoś dysponuje pieniędzmi i jest „panem”.

Rodzaje przemocy w rodzinie

- przemoc fizyczna - każde agresywne zachowanie skierowane przeciwko ciału ofiary, mogące prowadzić do bólu oraz fizycznych obrażeń
 - przemoc psychiczna - agresywne zachowania mające na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia
 - przemoc seksualna – wymuszanie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych praktyk seksualnych
 - przemoc ekonomiczna – uniemożliwienie dostępu do rodzinnych środków finansowych
 - zaniechanie – ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych
- Przemoc w rodzinie nie jest czynem jednorazowym, często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię i zwykle powtarza się. Agresja ze strony osób najbliższych, jeżeli nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym, co normalne i słuszne, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Prawie 70% sytuacji przemocy zachodzi w rodzinach, gdzie istnieje problem alkoholowy.

Głównym narzędziem przeciwdziałania przemocy jest uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty”

Każda osoba poszkodowana ma prawo do pomocy w tym spisanie „ Niebieskiej Karty” w sytuacji gdy jest dotknięta przemocą.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą nie wymaga jej zgody.

„ Niebieska Karta” jest formularzem opisującym sytuacje, w których dochodzi do przemocy w rodzinie, a także działania podejmowane na rzecz osoby poszkodowanej. Wszczęcie procedury „ Niebieskiej Karty” następuje w przypadku powzięcia, w toku prowadzenia

czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Niebieska Karta może być wypełniona przez :

- funkcjonariusza policji,
- pracownika socjalnego,
- lekarza, pielęgniarkę, położną, ratownika medycznego,
- pedagoga, wychowawcę,
- członka gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

Po wypełnieniu "Niebieska Karta" jest przekazywana do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Świątynie. Przewodniczący może powołać grupę roboczą w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie.

Skala zjawiska przemocy w rodzinie

Z przeprowadzonych w Polsce badań w 2009 r, przez CBOS: „Przemoc i konflikty w domu” wynika, że 26% dorosłych Polaków zna przynajmniej jedną kobietę, która padła ofiarą przemocy ze strony swojego partnera. 9% dorosłych twierdzi, że co najmniej raz został/a uderzony/a przez współmałżonka podczas kłótni. Około połowa z nich przynajmniej kilkakrotnie była ofiarą agresji. Kobiety częściej niż mężczyźni deklarują, że padły ofiarą przemocy ze strony współmałżonka (partnera). Częściej przyznają też, że były wielokrotnie bite. 10% dorosłych będąc w stałym związku doświadcza wyzwisk, krzyków oraz agresji słownej ze strony partnera. Około 7% mają ograniczane kontakty z rodziną i przyjaciółmi, 6% osób doświadcza ze strony partnera gróźb i szantażu. Jedna piąta rodziców mających dzieci do 19 roku życia przyznaje, że czasem bije lub biła swoje dziecko, najczęściej miało to miejsce dawno temu.

Poniżej przedstawiono skalę zjawiska przemocy w powiecie szczycieńskim.

Tabela 1. Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy stosowanej w rodzinie :

L.p	Rodzaje przemocy	2016	2017	2018	2019
1	Fizyczna	143	114	91	97
2	Psychiczna	184	150	107	119
3	Seksualna	4	3	2	0
4	Ekonomiczna	10	5	3	3
5	Innego rodzaju przemocy	10	5	55	1
Razem		351	277	258	220

Źródło: KPP Szczytno

Tabela 2. Liczba osób dotkniętych przemocą

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w 2018 i 2019 r.								
Lata	kobiety		mężczyźni		dziewczęta		Chłopcy	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Do 65 r.ż	85	87	10	11	-	-	-	-
Od 66 rż	21	8	2	4	-	-	-	-
małoletni	-	-	-	-	31	6	24	11
Razem	106	95	12	15	31	6	24	11

Źródło: KPP Szczytno

Tabela 3. Działania podjęte przez prokuraturę w latach 2018-2019 .

Działania	Liczba 2018	Liczba 2019
Liczba wniosków złożonych do prokuratury o wszczęcie postępowania wobec sprawcy	119	132
Liczba aktów oskarżenia	31	30
Liczba zastosowanych łącznie środków zapobiegawczych w tym:		
• Dozorów policji	3	11
• Liczba zakazów zbliżania się	-	-
• Liczba tymczasowo aresztowanych	7	10
• Liczba wydanych wyroków z art.207 KK	-	-
• Liczba osób objętych dozorem kuratora	-	-

Źródło: Prokuratura Rejonowa w Szczytnie

Tabela 4. Działania podjęte przez Sąd Rejonowy w Szczytnie w 2019 roku .

Działania	Liczba 2019
Liczba wniosków złożonych do prokuratury o wszczęcie postępowania wobec sprawcy	-
Liczba aktów oskarżenia	28
Liczba zastosowanych łącznie środków zapobiegawczych w tym:	
• Dozorów policji	6
• Liczba zakazów zbliżania się	1
• Liczba tymczasowo aresztowanych	9
• Liczba wydanych wyroków z art.207 KK	24
• Liczba osób objętych dozorem kuratora	-
• Liczba osób zobowiązanych do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym	-
• Liczba osób objętych zakazem kontaktowania się z określonymi osobami	2
• Liczba zastosowanych środków zapobiegawczych wobec osób oskarżonych o przestępstwo z użyciem przemocy	18
• Liczba spraw z art. 207 KK prowadzonych przez Zespół Kuratorski	27

Źródło: Prokuratura Rejonowa w Szczytnie

Skala zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Świątajno

Tabela 5. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w poszczególnych latach Gminie Świątajno

Rok	Liczba Niebieskich Kart
2018	16
2019	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 6. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Rok	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
2018	16	1	14
2019	11	3	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W Raporcie z monitoringu realizacji w 2018 i 2019 roku Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świątajno na lata 2016 – 2023 znajdujemy również informacje dotyczące zjawiska cyberprzemocy wśród młodzieży z terenu Gminy Świątajno

Tabela 7. Rozkład odpowiedzi na pytanie: „Czy doświadczyłaś/łeś którejś z poniższych form cyberprzemocy, rozumianej jako przemoc z użyciem nowych technologii (np. internetu)?” (n=74)

Wyszczególnienie	% respondentów
Wyzywanie	28,4%
Ponížanie	17,6%
Rozsyłanie/upublicznianie moich zdjęć i filmów bez mojej zgody lub wbrew mojej woli	13,5%
Straszenie	8,1%
Stalking (uporczywe nękanie)	8,1%
Inne	1,4%
Nigdy nie doświadczyłam/łem żadnej ze wskazanych form cyberprzemocy	48,6%
Nigdy nie doświadczyłam/łem żadnej ze wskazanych form cyberprzemocy, jednak słyszałam/łem o takich przypadkach w moim otoczeniu (znajomi, przyjaciele)	17,6%

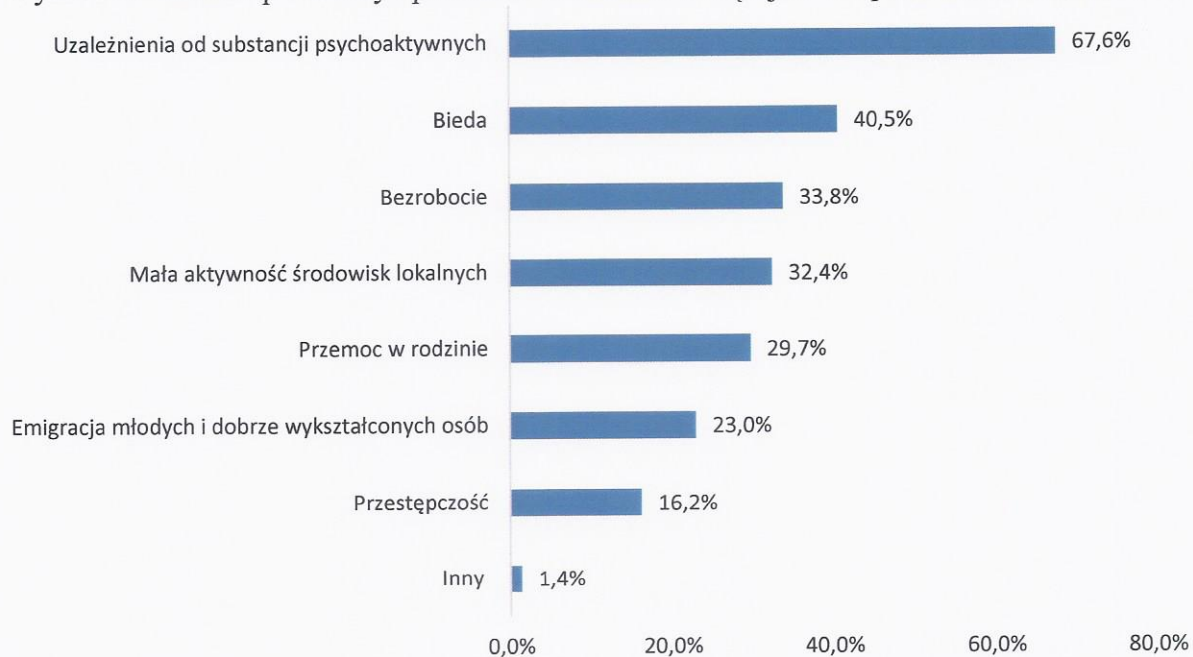
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Młodzież została zapytana o doświadczenia w zakresie tzw. cyberprzemocy, czyli przemocy z użyciem nowych technologii, np. internetu. W świetle odpowiedzi uczniów okazuje się, że nigdy cyberprzemocy nie doświadczyło 48,6%, jednak 17,6% nie doświadczyło jej osobiście, ale słyszało o takich przypadkach w swoim otoczeniu. Poza tym 28,4% badanej młodzieży doświadczyło wyzywania; 17,6% było poniżanych, a 13,5% twierdzi, że rozsyłano

i upubliczniano ich zdjęcia i filmy bez ich zgody lub nawet wbrew woli. Ponad 8% respondentów było straszonych i nękanych z użyciem nowych technologii.

W świetle wyników przeprowadzonego badania, młodzież dostrzega problem uzależnień od substancji psychoaktywnych w swoim otoczeniu. Respondenci zapytani o to, jakie są dominujące problemy społeczne w Gminie Świątajno, najczęściej wskazywali właśnie na uzależnienia (67,6%), a w dalszej kolejności na biedę (40,5%), bezrobocie (33,8%), małą aktywność środowisk lokalnych (32,4%), **przemoc w rodzinie (29,7%)**, emigrację młodych i dobrze wykształconych mieszkańców (23,0%) oraz przestępczość (16,2%).

Wykres 1. Główne problemy społeczne w Gminie Świątajno w opinii młodzieży (n=74)¹

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Pomimo iż badana młodzież uznaje uzależnienia za problem, który w pierwszej kolejności powinien być rozwiązany w Gminie Świątajno, to jednak jej doświadczenia z używkami są niewielkie. Okazuje się bowiem, że nikt z respondentów nie brał nigdy w życiu dopalaczy, a tylko 1,4% przyznaje się do zażywania narkotyków. Większy odsetek młodzieży wskazuje na kontakt z papierosami (13,5%) oraz alkoholem (16,2%).

Tabela 8. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy kiedykolwiek w swoim życiu spożywałeś/łaś alkohol; brałeś/łaś narkotyki, brałeś/łaś dopalacze; paliłeś/łaś papierosy? (n=74)

Wyszczególnienie	Tak	Nie
spożywałeś/łaś alkohol	16,2%	83,8%
brałeś/łaś narkotyki?	1,4%	98,6%
brałeś/łaś dopalacze?	0,0%	100,0%
paliłeś/łaś papierosy?	13,5%	86,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

¹ Liczba w nawiasie wskazuje liczbę osób, które udzieliły odpowiedzi na pytanie. Najczęściej jest to całkowita liczba respondentów, jednak w przypadku niektórych pytań liczba osób była mniejsza.

Rozdział III

Założenia Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

1. Najważniejszym zadaniem programu jest zatrzymanie przemocy (bez tego pomoc jest nieskuteczna) i zapewnienie bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy ofiarom.

2. Propagowanie zasady że:

- nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
- za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy, bez względu na to, co zrobiła ofiara.
- nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.
- dzieci i młodzież mają prawo do życia w bezpiecznym środowisku wolnym od przemocy, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.

Program zakłada kompleksową pomoc zarówno dla ofiar jak i sprawców przemocy przy udziale służb i instytucji oraz społeczności lokalnej. Wymaga podejmowania równoczesnych działań o charakterze interwencyjnym, profilaktycznym i terapeutycznym.

Cel główny

Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie poprzez stworzenie spójnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe

1. *Profilaktyka i edukacja, podnoszenie świadomości i wrażliwości społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.*

Cel ten realizowany będzie poprzez następujące działania:

- szkolne programy profilaktyczne realizowane przez wszystkie placówki oświatowe z terenu Gminy Świątajno.
- organizacja akcji informacyjnej na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- organizacja spotkań i pogadań.
- zorganizowanie dla dzieci wycieczki z programem profilaktycznym.

2. *Zwiększenie dostępności pomocy rodzinom, w których stosowana jest przemoc, a szczególnie zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie.*

Cel ten realizowany będzie poprzez następujące działania:

- udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.
- podnoszenie kompetencji osób zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.
- funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
- systematyczne badanie zjawiska przemocy w rodzinie (ankiety, dane z instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz ich analiza)
 - możliwość uczestnictwa w spotkaniach grup wsparcia w Ośrodku Wsparcia Dziennego w Świątajnie prowadzonych przez specjalistów (psycholog, specjalista terapii uzależnień).
 - organizowanie zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
 - możliwość uczestnictwa w programie korekcyjno- edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Szczytnie.

3. *Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników jednostek, służb oraz organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.*

Cel ten realizowany będzie poprzez następujące działania:

- szkolenia dla osób realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.
- uczestnictwo w spotkaniach ponad gminnych kierunkowanych na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Rozdział IV

Podmioty realizujące program

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świętajnie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Komenda Powiatowa Policji w Szczytnie;
- Sąd Rejonowy w Szczytnie;
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Szczytnie (kuratorzy zawodowi i społeczni);
- Prokuratura Rejonowa w Szczytnie;
- Służba zdrowia;
- Placówki oświatowe ;
- Ośrodek Wsparcia Dziennego;
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Szczytnie;

Źródła finansowania:

Źródłem finansowania zadań zawartych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021– 2024 są środki własne gminy oraz środki finansowe pozyskane z innych źródeł.

Monitoring i ewaluacja

Monitoring programu będzie obejmował zbieranie danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach w/w programu od podmiotów zaangażowanych w jego realizację przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świętajnie, oraz przedłożenie co roku Wójtowi sprawozdania z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Świętajno.

PODSUMOWANIE

Przemoc w rodzinie jest głównym problemem przestrzegania praw człowieka. Jest zjawiskiem , którego zasięg jest znacznie większy, niż odnotowują to przeprowadzone badania i statystyki. Najczęstszymi powodami kłótni w rodzinach jest brak funduszy na zaspokojenie wszystkich potrzeb potrzebnych do prawidłowego funkcjonowania w życiu społecznym, nadużywanie alkoholu przez członków rodziny, nie wypełnianie obowiązków domowych, trudności wychowawcze, nieprawidłowe stosunki małżeńskie oraz nie rzadko choroby natury psychicznej. Często zdarza się , że z pozoru błaha kłótnia może przerodzić się w prawdziwy dramat. Coraz trudniej jest się nam komunikować. Wiele jeszcze osób doznających przemocy zaprzecza istnieniu problemu w ich środowisku. Wynika to z wielu aspektów: jest to przede wszystkim wstyd, bezradność, nieufność, obawy o własne zdrowie i życie oraz brak gotowości do zmiany dotychczasowego życia. Takie przekonania powodują, iż osoby, które doznają przemocy nie potrafią temu zjawisku zapobiec. Rodzina jest podstawowym i najlepszym miejscem dla dziecka, w którym się rozwija i wzrasta. W przyszłości to dziecko stanie się dorosłym, założy własną rodzinę i najczęściej będzie powielało wyuczone role i stosowało podobne lub te same metody wychowawcze. Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nigdy nie powinno mieć miejsca. Nikt nie ma prawa naruszać praw i dóbr osobistych człowieka,

powodować cierpienia. W związku z czym zachodzi konieczność podejmowania działań w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, czemu służy opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Świątajno na lata 2021-2024.

Przewodniczący Rady Gminy
Arkadiusz Deptuła